

Secundum Preceptum

in iuramento promissorio ut scilicet illud quod quis promittit mediante iuramento promissorio sit licitum nec sit impeditivum melioris boni et sit nulla includens iniquitatem quantum hoc apparere potest humanitus quando iurat. **Q**uoniam igitur unum deficit de tribus comitibus aut plura deficiunt est iuramentum illicitum et tunc peius quantum plures et principales circumstantie deficiunt. **Q**uoniam vero tres comites assunt iuramentum est licitum et merito rimum primo cultus virtutis patrie. **V**n augustinus in sermone de periurio. **Q**uoniam inquit ad me pertinet iuro magna necessitate compulsum cum video quod mihi iurare non mihi credi. et ei qui mihi non credit non expedire quod non credit. hac pensata ratione et consideratione deliberata cum magno dico timore coram deo ita est. aut testis est mihi deus. aut scit cristus quod sic est

Capitulum Secundum

Quoniam contra hoc preceptum peccat multi. primo periuri. **V**bi tria sunt principaliter notanda. **P**rimo quod sit periurium. **S**ecundo quomodo dupliciter fiat periurium et quando sit mortale vel veniale peccatum. **T**ertio an periurium sit maius peccatum quam homicidium et que pene sint periurii. **E**st autem periurium ut dicit magister li. iij. di. xxxix. **M**endacium

Capitulum Secundum

iuramento factum. et capitulum ibi mendacium large. **T**am per eo quod dicitur contra mentem quod per eo quod non dicitur contra mentem dum tamen sit falsum quod dicitur. **V**el scilicet alios periurium est iuramentum illicitum et indebitum. unde quod cumque e tribus comitibus iuramenti defuerit scilicet veritas iustitia vel iudicium periurium est. non tamen eodem ordine. **S**ed primo quidem et principaliter periurium est. quando defuerit veritas. secundo autem quando defuerit iustitia. **Q**uicunque ei iurat illicitum ex hoc ipso falsitatem incurrit. quod obligatus est ad hoc quod contrarium faciat. **T**ertio vero quando defuerit iudicium quod cum indiscrete iurat ex hoc ipso peccatulo se committit falsitatem incurrendi. **E**t sic capitulum periurium large et non est semper mortale peccatum periurium istis modis omnibus. **S**ecundo notandum quod qui scilicet biter iurat falsum. scilicet in qua quo ad dictum et quo ad iuramentum est vere et proprie periurium et est semper peccatum mortale. **C**uius ratio assignatur secundum thomam. ubi prius quod periurium de sui ratione importat contemptum dei. unde de se importat irreverentiam dei ipsum inducere in teste falsitatis. quod per hoc significatur vel quod deus veritatem non cognoscit et sic testificatur falsum ex ignorantia. a significatur quod testificatur falsitatem

quoz vtrūq; est magna dei r
reuerētia. Est em̄ sic dū muōze
tātū ac si deus non agnoscer;
veritatem a sic ex ignorantia
testificetur falsum. v̄l si cogno
scit ea; tunc est ac si scienter ap
prob; a testificetur falsitate;
Item piurū p̄riū est mōrle.
quia directe oīra p̄ceptum dei.
se; non assumes nomē dei tui i
uanū. Et cōtra illud leuic. xix.
c. **Nō piurab in noīe meo.** Ex
quib; seq̄tur q; piurū ad mi
nus nouē mod̄ cōmittitur. Pri
mo qn̄ q̄s falsū iurat solēnter
in p̄ntia iudicis q̄ deliberauit tā
de dicto s̄firmato q; de iuramē
to. Talis periurās nō solū mōr
li. s; etiam enormit̄ peccat vñ
p tres digitos quos p̄it signi
ficatur q; corp; aīam. a famā;
impignorat deo de relicto ip̄i
dy obolo. nā ibi p̄t circumstā
cias grauius quis peccat. q; in
iudicio. Et q; multum delibera
te piurat ut dicit ray. qui in q̄t
iurat p̄ deū multū obligatur. q;
v̄ro p̄ deū a euangelium ma
gis obligatur. qui istis adū
git sanctor; reliquias magis
obligatur. a ita crescētib; solē
nitatib; crescit obligacō. Se
cūdo piurū facit qui ext̄ iudi
ciū. vel nō solēnt̄ falsum iurat.
deliberās prius de dicto. a de iu
ramēto. a talis etiā peccat mōr
liter minus tamen q; p̄cedēs

vnde thō. 2. 2. q. xcviij. arti. iij.
vult q; grauius ē peccatum si
quis p̄ euangelium solēnt̄ iu
rans periuret q; si p̄ deum omu
ni sermone periuret tum p̄pter
scādalu. tū p̄pter maiore; deli
beracōem. Quibus equalit̄ hic
mōe positis grauius est si qui
p̄ deum iurans periuret q; iurā
per euangelium. Et sunt talia
periuria valde graua peccata.
quia cū deus sic assumitur tan
q; testis falsitatis assumitur cō
tra secūdu p̄ceptum. Est em̄
ut paulo ante dictum est. ac si
deus non cognoscat veritatem.
a sic ex ignorantia testificetur
falsum. v̄l si cognoscat eā tūc
est ac si scienter approbet a te
stificetur falsitate. Quoz vtrū
q; est magna diuine veritati
iuria. **Tercō** periurat qui ex
lapsu lingue iurat. Si quidē
aduertat se iurare a falsum esse
quod iurat nō excusatur a pe
ccato mortali. sicut nec a dei con
temptu. nā ad hoc q; aliquis
peccet mortaliter. saltem non
ex habitu requiritur q; suum
peccatum plene sit voluntariū
directe vel interpretatiue quod
dicitur p̄pter istū qui cum deli
berare possit. deliberare cōtem
nit. Si ex tali contemptu deli
beracōis ex surreptione periur
rat videtur multis q; talis nō
est excusandus a peccato mōrli.

Secundum Preceptum

non autem sic per omnia de isto quod
 deliberat obmittit non ex contemptu
 sed ex negligentia. Si autem
 non advertat aliquis se iurare fal-
 sum. nec falsum esse quod asserit.
 tunc non videtur habere intentionem
 iurandi nisi ex habitu male
 introducto forte iurari. id est
 a crimine periurii excusatur.
Sicut cum quis iurat in communi ser-
 mone non advertens quem invo-
 cat et ad quid. sed ex quadam
 consuetudine mala. aut alia sur-
 reptione mala iurat. tunc non pec-
 cat mortaliter. sed appropinquat
 ad mortale. **Q**uarto periurat
 quis ioco falsum scienter confirmans
 deo mortaliter peccat unde dicitur.
 scilicet thomas ubi prius. quod ille qui ioco
 se peccat non evitat divinam ir-
 reverentiam. sed quo ad aliquid
 adauget eam. magnam enim est
 et maiorem irreverentiam deo cum in
 ioco assumitur testimonium fal-
 sitatis quam ex aliqua necessitate
 hominis. **E**t sicut homo non evitat di-
 vinam irreverentiam sic nec pec-
 catum mortale. **Q**uinto periurat
 et peccat mortaliter qui iurat ali-
 quod verum quod tamen credit falsum.
 quod iurando mentitur et fallere in-
 tendit mediante iuramento et in-
 tendit illud quod credit falsum
 confirmare mediante iuramento
 et per testimonium divinum. **E**xempli
 gratia mercator habet duo dolia vi-
 nam ad vendendum. in uno scit cor-

Capitulum Secundum

ruptum vinum esse in alio sano. sed
 a casu transponuntur vasa ista
Si igitur mercator intendit
 ambobus equali pretio vendere et ex
 errore iurat quod in a. dolio sit sa-
 num vinum in quo in veritate
 ita est. si mercator putat solum
 sanum vinum esse in b. dolio. et
 iurando periurus est. quod mentitur
 et contra cor loquitur. **S**exto per-
 iurat qui dubitat an sit verum
 quod iurat et tamen dicit se scire quod ve-
 rum sit. **E**t si hoc ex deliberatione
 et ex proposito facit est mortale pec-
 catum et maius si est solemnizatum
 Ratio est quod talis iurat se scire
 certum esse si monere sic esse et hoc
 est mendacium quod non scit sic esse.
 si dubitat est ergo mendacium
 iuramento firmatum. **S**cita igitur
 per scitis potest quis iurare **C**redi-
 ta solum per creditas et dubia per
 dubias debet quis iurare vel ta-
 cere. **S**eptimo periurat ille qui
 falsum iurat quod credit esse verum.
 licet non tam graviter peccet si-
 cut qui iurat cum ille non intendat
 fallere sic qui iurat. nec intendat
 mendaciose per nomen dei testimonium
 eius inducere non tamen est a peccato
 immunis **Q**uia ut dicitur. b. o. u. e.
 super. iij. dis. xxxix. **Q**uamvis talis
 non contemnat veritatem ex cer-
 ta scientia adducendo eam in testi-
 monium falsitatis contemnit tamen
 ex ipsa temeritate. adeo enim no-
 men dei terribile est et venerabile

Secūdum

Præceptū

q̄ nullus deb; ip̄m in testē assu-
mere nisi nouerit quid loq̄tur.
a sit certus de ueritate dicti sui.
nā ignorācia non excusat in to-
g to in tali iuramēto. **O**ctauo
periurat quis qui iurat falsum
deliberās de dicto sed nō de iura-
mēto. Et sic forte pōt cōtingere
q̄ hō periuret sine peccato mōz
li tñ ad minus est uiale gros-
sum a peiculofū a multū appro-
pinquat ad mōzle peccm. Nono
cōtingit aliquem iurare qui nec
deliberat de dicto nec de iuramēto.
sed totum profert ex quadam
surrepcone non ex consuetudi-
ne ul habitu. siue quādo iurat
in cōmuni s̄mone. nō attendēs
quem inuocat a ad quid sed ex
quadam surrepcone iurat. a sic
non peccat mortaliter sed uenī-
aliter. min⁹ tamen q̄ ille q̄ deli-
berat de dicto non de iuramento
Quod enī ex surrepcone proce-
dit perfecte uoluntariū non est
Ad hoc aut q̄ quis peccet mōz-
liter req̄ritur q̄ suū peccatū sit
plene uoluntariū directe ul in-
terp̄tatiue quod additur ut in
h .ij. patuit. **Q**uāte uero gra-
uitatis sit. piuriū quo ad .ij.
patet p̄ s̄ctū thō. ubi prius et
quo dlib; .i. q. ix. ar. ij. ex quib; .
Tū q̄ in se grau⁹ est q̄ homici-
dium s̄m thō. Tū q̄ diuini no-
minis quedā abnegacō. Tū q̄
dei in suo noie infamacō. Tū q̄

Capitulū

Secundū

ab ecclia grauiter piuntur. Tū
etiā q̄ a gētib; horredū cēlet
oia p̄ter quartū patet p̄ thō.
in quodlib; .vbi prius. vbi sic
dicit aplūs dic̄ ad heb. vi. Ho-
mines p̄ maiores sui iurat a oī
cōtrauerſie eoz finis ad oſirma-
cōem est iuramētū. Fruſtra aut
in causa hōicidij cōtrauerſie finis
esset iuramentū si hōicidū gra-
uius esset q̄ periuriū. p̄sumere-
tur enim q̄ qui maiorē culpā
homicidij cōmisit nō ueretur
minorē piuriij incurere. unde
ex hoc ipso q̄ in causa cuiuslib;
peccā defertur iuramēto. manife-
ste oñditur q̄ piuriū p̄ maiorē
peccō debet haberi. nec inuito.
quia periurare nomen dei uide-
tur quedā dīni nois denegacō.
vñ secūdū locū post ydolatriā
peccm piuriij tenet ut ex ordīne
preceptorū pt; **S**; a apud gēti-
les iuradum erat honoratissi-
mū ut dicit in p̄ncipio metha-
phice. Itē s̄m bern. nec deus nec
homo pōt disp̄sare i p̄ceptis p̄
me tabule. s̄ piuriū ē oītra p̄cep-
tū p̄ me tabule. hōicidū aut cō-
tra p̄ceptū secunde tabule. non
occides. cū q̄ deus ul hō pōt dis-
p̄sare. ergo piuriū ē grau⁹ hōmi-
cidio. Itē piuriū ex obiecto est
peccatum in deum. homicidū
ex obiecto in proximum. **S**; ex
obiecto attēditur grauitas pec-
cati p̄ncipalit; ergo ac. **Q**d aut

Secundum Preceptum

homicidiū graui⁹ pūtur in ec-
 cleſia. racō eſt qz graui⁹ nocu-
 mentū inter dū hoibz imminet
 etiam ex minoi culpa. ſcđm iu-
 ditiū tñ dei mai⁹ peccatum gr̄
 ui⁹ punitur. hxc thō. Rich. te-
 net qz homicidiū ſit graui⁹ p-
 iurio qz cōtra caritatē q̄ proxi-
 mus eſt diligēdus. periurium
 vzo eſt cōn virtutem latre p-
 iurus enim iurat vtz qđ falſū
 eſt. Quartū qz ecclā graui⁹ ter
 punit peririū patz qz periu-
 rus debz agere penitētiā. vii.
 annis. xij. q. i. predicādū. Et
 hoſtien. dic. li. ij. qz piur⁹ quā-
 tūcumqz agat penitentiā teſti-
 ficari non pōt. Quāuis alij peni-
 tentes licz fuerit criminoli pōſ-
 ſint teſtificari. intellige quādo
 ſemel oīa peririū probatum
 eſt. racō dicti eſt qz alias nimis
 piuriū fierz. Et qz ipm iuramē-
 tum eſt de ſe ſubſtantia teſtio-
 nij. Infamis eſt periurus iura-
 mento promiſſio. quādo pū-
 rat ſolemnit. qz qñ p tali pūio
 fertur cōn eum ſentētia diffini-
 tiā in cā accuſacōnis ac. Ad
 deteſtacōem piurij faciūt qua-
 tuor alia. Primo qz peior eſt
 qđāmodo dyabolo. qz demon-
 res ſacras timz qz quaſi vretur.
 demones enī credūt qz cōtremi-
 ſcūt iac. ij. qz philip. ij. In noie
 ihu omne genu ſelectatur cele-
 ſtiū. terreſtriū qz infernoz pū-

Capitulum Secundum

rus vzo nomē dī ſac̄tiſſimum
 nō reueretur. Secūdo piurās
 quodāmodo peior eſt ſure qz
 periurans. fur. qz ſacrilegus eē
 videtur. Sacrilegus enī eſt qz
 rē ſacrā ſuatur inuito dño. ſic
 periurās prohibēte dō: non af-
 ſumes nomē dī tui inuanum. qz
 ſacrilegiū quodāmodo cōmittit
 Terco piurus qñ falſarius eſt.
 ſi qz ſigillū alicui⁹ dñi ad cō-
 firmādū aliquā veritatē ſibi cō-
 miſſam iſerz ad aliqđ ſfirmā-
 dū falſum: ipē falſari⁹ iudicā-
 tur. Et ſi hoc facerz de ſigillo
 pape de facto eſt excomunica-
 tus. Sic cum de⁹ pmiſcit hoī-
 bus ut aſſumāt nomen ſuū ad
 ſfirmacōem veritatis. Si vtā-
 tur nomine eius ad ſfirmacō-
 nez falſitatis. falſarij ſunt quo
 ad deū qz excomunicati iſta ex-
 comūnicacōe qua dicit ap̄lus
 i. cōrn. xv. Si qz non amat
 dominū ihm anathema ſit. Rī-
 to qz illicite iurat quaſi laqueū
 ad collū ſuum pōnit ſcđz illud
 pū. vi. Illaqueatus es vr̄bis
 oris tui qz capt⁹ ap̄rijs ſermo-
 nibz. Iuramētum autē trāſgredi-
 ens quaſi ſe ap̄rijs manib⁹ in
 aīa iugulat. ppter hxc pericula
 dicit ſcriptura. Ecclā. xxij. Viz
 multum iurās replebit iniquita-
 te. qz nō diſcedet a domo eius pla-
 ga. Et p̄s. Quis aſcendz in mō-
 tem domini. i. eſt in celum. Et

sequitur Qui non iuravit in dolo proximo suo. ergo a sensu otario. dolo se iuras non ascendet sed descendet in infernum. Et ecci. xxij. Juracōi nō assuescat os tuū. multi enim sunt casus in illa.

Remedia ergo contra piurium quisque sibi debet adhibere primum assuetus perjurare. primo ut non diffidat quia cum proprio conatu et dei gratia hoc vitium possit eradicare. Exemplum novum militem in piuribus assuetissimum. tandem opunctum per sermones qui cum dediscere non valeret pericula. tandem sibi infligit totiens a carnibus una die abstinere quoties perjurium faceret et fecit licet in curia foret magni principis et plene sanatus est. Audiu de quodam alio qui quoties iuravit gutta sui sanguinis per puncturam de corpore extorsit. potest quis toties quoties iurat si dives est denarium in elemosinam dare alias non dandum. vel si pauper est aliquid orare. Secundo debet quilibet in animo statuere potius velle emolumento corporali carere quam in consuetudine perjurii perseverare sicut in illud christi matth. xvi. Quid perderit homo si universum mundum lucratur anime vero sue detrimentum patitur. et sic tandem habitum malum deponet et lucrum temporale habere poterit. Exemplum cesarij in dialogo. duo colomenses mer-

catores ad quendam confessorum venerunt de habitu piuradi conquerentes. quibus persuasit. ut per annum venderent sine iuramento. fecerunt et anno evoluta ad confessorum redeunt. se dixerunt valde de pauperibus. eo quod sine iuramento nullus eis credere vellet quibus confessor secundo persuasit demonis illud esse negotium nec curandum. sed secundo anno coeptum continuare quod cum facerent maiorem fidem homines in ipsis sine iuramentis habentes quam antea. eos multum ditaverunt. Tercio inspicenda sunt testimonia paganorum iuramenta in maxima reverentia habentium et sine iuramento verba eorum tam firma tenuisse ut eis crederetur. Exemplum in methaphisice ut super Item in vitisphora. Solon philosophus ait ne merciaris probitatem iureiurando certiores haberi. Cuius enim dictum non habet sine iureiurando. pondus eius quam iuramentum vile est. Item ibidem xenocrates philosophus platonis discipulus fuit qui ut ait valerius tantam auctoritatem sue sapientie attulit ut cum de re aliqua testimonium coactus a iudice diceret. et ad aram accessisset ut iurare. omnia se vere retulisse. prohibitus est a senatu iurare. Quarto per omnes confideret quisque mala pernotata ipsius perjurii. Quinto orat deum ut hoc vitium euadat.

Secundum Preceptum

Capitulum in preceptum

Qontra hoc preceptum fatiunt secundo incaute iurantes. **¶** Vbi videndum erit. an a quibus a quantum incautum iuramentum liget. **¶** Fit autem incautum iuramentum quatuor modis. Primo quoniam irreuerenter fit iuramentum vel leuiter vel sine causa rationabili. quod tunc comes iudicij seu discretois offenditur etiam si verum sit et licitum pro quo iuratur. **¶** Secundo fit incautum iuramentum quoniam quis in deliberate iurat ex impetu sic quod si plene deliberasset illud non iurasset. **¶** Et tunc secundum wilhelmum. quis seruare tenetur si licitum est quod iurauit. **¶** Sufficit enim ad hoc quod sit obligatus quod intendit deum inducere testem illius rei quam dixit. **¶** Item si homo propter omissionem deliberationis sufficiens. aut vnicuique quod iurat promissione aliquid sibi impossibile tunc deest iudicium et est illicitum et sic iurans peccat. **¶** Pro hoc illud quod iurat credit sibi possibile fore cum tamen sibi sit impossibile. non excusatur a peccato totaliter. quod propter reuerentiam diuinam testimonij non debet iuramentum adhiberi nisi in re in qua firmus certus esset. vnicuique ibi deficit iudicium discretionis. nisi forte quod erat ei possibile quando iurauit. **¶** Res datur ei postea impossibile. puta si quis iurat pecuniam se solu-

Capitulum Tercium

turum quod postea ei vi vel furto subtrahitur. **¶** Tunc videtur excusari a fatiendo quod iurauit licet teneatur facere quantum in se est ut soluat et impleat quod promisit. **¶** Item sepius incaute contra preceptum secundum fatiunt homines qui causa lucri de facili iurant. ut omnes vendentes et ementes tales sepius falsum iurant. et sic periurium incurunt et mortale peccatum. **¶** Quod maius est si in damnum proximi sic iurant. et quandoque pro pura re se non remissi dare iurant. **¶** Item sepius me contra hoc secundum preceptum incaute iurant et peccant quod absorpti passione ire aut ex ebrietate. aut in ludis etiam prohibitis ut taxilloz enormiter. aliquando falsa. aliquando inhonesta vel etiam iniusta et de se peccant tali dispositione iurant. quod voluntas tunc velimines est ad velle iurare et passio ratione absorbitur ut non possit prout deliberare de hijs quod iurantur. **¶** Ideo contra hoc preceptum sepius peccant ex pueria consuetudine et falsum iurant et peccant iurant etiam ex lubrico lingue si aliquando non pelerant id est false iurant tamen sepe peccant. quod leuiter sine causa et irreuerenter iurant. **¶** Tercio incautum iuramentum fit ratione eius quod iuratur. **¶** Nam secundum theodoricum Rich. et communiter omnes theologos et iuristas. **¶** Sic b incaute iurat quis quando cum quod